

Bijlage VWO
2018

tijdvak 2

Grieks

Tekstboekje

Odysseus en Eurycleia

467 Τὴν γρηῦς χεῖρεςσι καταπρηνέσσι λαβοῦσα
468 γνῶ ρ' ἐπιμασσαμένη, πόδα δὲ προέηκε φέρεσθαι·
469 ἐν δὲ λέβητι πέσε κνήμη, κανάχησε δὲ χαλκός,
470 ἄψ δ' ἐτέρωσ' ἐκλίθη· τὸ δ' ἐπὶ χθονὸς ἐξέχυθ' ὕδωρ.
471 Τὴν δ' ἅμα χάρμα καὶ ἄλγος ἔλε φρένα, τὼ δέ οἱ ὄσσε
472 δακρυόφι πλησθεν, θαλερὴ δέ οἱ ἔσχετο φωνή.
473 Ἄψαμένη δὲ γενείου Ὀδυσσῆα προσέειπεν·
474 “ Ἦ μάλ' Ὀδυσσεύς ἐσσι, φίλον τέκος· οὐδέ σ' ἐγὼ γε
475 πρὶν ἔγνω, πρὶν πάντα ἄνακτ' ἐμὸν ἀμφαφάασθαι.”
476 Ἦ καὶ Πηνελόπειαν ἐσέδρακεν ὀφθαλμοῖσι,
477 πεφραδέειν ἐθέλουσα φίλον πόσιν ἔνδον ἐόντα.
478 Ἦ δ' οὔτ' ἀθρήσαι δύνατ' ἀντίη οὔτε νοῆσαι·
479 τῇ γὰρ Ἀθηναίη νόον ἔτραπεν· αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς
480 χεῖρ' ἐπιμασσάμενος φάρυγος λάβε δεξιτερῆφι,
481 τῇ δ' ἐτέρῃ ἔθεν ἄσσον ἐρύσσατο φώνησέν τε·
482 “Μαῖα, τίη μ' ἐθέλεις ὀλέσαι; Σὺ δέ μ' ἔτρεφες αὐτὴ
483 τῷ σῶ ἐπὶ μαζῶ· νῦν δ' ἄλγεα πολλὰ μογήσας
484 ἦλυθον εἰκοστῷ ἔτει ἐς πατρίδα γαῖαν.
485 Ἄλλ' ἐπεὶ ἐφράσθης καὶ τοι θεὸς ἔμβαλε θυμῷ,
486 σίγα, μή τις τ' ἄλλος ἐνὶ μεγάροισι πύθηται.
487 Ὡδε γὰρ ἐξερέω, καὶ μὴν τετελεσμένον ἔσται·
488 εἴ χ' ὑπ' ἐμοί γε θεὸς δαμάσῃ μνηστῆρας ἀγαυούς,
489 οὐδὲ τροφοῦ οὔσης σεῦ ἀφέξομαι, ὅπποτ' ἂν ἄλλας
490 δμῶας ἐν μεγάροισιν ἐμοῖς κτείνωμι γυναῖκας.”
491 Τὸν δ' αὖτε προσέειπε περίφρων Εὐρύκλεια·
492 “Τέκνον ἐμὸν, ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων.
493 Οἶσθα μὲν οἶον ἐμὸν μένος ἔμπεδον οὐδ' ἐπιεικτόν,
494 ἔξω δ' ὡς ὅτε τις στερεὴ λίθος ἢ ἐσίδηρος.
495 Ἄλλο δέ τοι ἐρέω, σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῆσιν·

496 εἴ χ' ὑπό σοι γε θεὸς δαμάσῃ μνηστήρας ἀγαυούς,
 497 δὴ τότε τοι καταλέξω ἐνὶ μεγάροισι γυναῖκας,
 498 αἳ τέ σ' ἀτιμάζουσι καὶ αἶ νηλίτιδές εἰσι.”
 499 Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·
 500 “Μαῖα, τίη δὲ σὺ τὰς μυθήσῃ; Οὐδέ τί σε χρή.
 501 Εὖ νυ καὶ αὐτὸς ἐγὼ φράσομαι καὶ εἴσομ' ἐκάστην·
 502 ἄλλ' ἔχε σιγῇ μῦθον, ἐπίτρεψον δὲ θεοῖσιν.”
 503 Ὧς ἄρ' ἔφη, γρηῦς δὲ διέκ μεγάροιο βεβήκει
 504 οἰσομένη ποδάνιπτρα· τὰ γὰρ πρότερ' ἔκχυτο πάντα.
 505 Αὐτὰρ ἐπεὶ νίψεν τε καὶ ἤλειπεν λίπ' ἐλαίῳ,
 506 αὐτίς ἄρ' ἀσσοτέρῳ πυρὸς ἔλκετο δίφρον Ὀδυσσεύς
 507 θερσόμενος, οὐλήν δὲ κατὰ ῥακέεσσι κάλυψε.

Homerus, Odyssee 19.467-507

Aantekeningen

<i>regel 467</i>	Τὴν verwijst naar <i>Odysseus' litteken</i>
<i>regel 469</i>	καναχέω rammelen
<i>regel 475</i>	ἀμφαφάομαι randoom betasten
<i>regel 476</i>	ἐσδέρκομαι, aoristus ἐσέδρακον kijken naar
<i>regel 480</i>	ἡ φάρυξ, φάρυγος keel
<i>regel 493</i>	ἐπιεικτός bedwingbaar
<i>regel 498</i>	νηλίτις, -ιδος onschuldig
<i>regel 503</i>	διέκ door ... naar buiten
<i>regel 504</i>	τὸ ποδάνιπτρον water om voeten te wassen
<i>regel 505</i>	λίπα glanzend
<i>regel 506</i>	ἀσσοτέρῳ + genitivus dichterbij
<i>regel 507</i>	θέρομαι, futurum θέρσομαι zich warmen ἡ οὐλή litteken

Tekst 2

Odysseus en de vrijers

- 1 Αὐτὰρ ὁ γυμνώθη ῥακέων πολύμητις Ὀδυσσεύς,
- 2 ἄλτο δ' ἐπὶ μέγαν οὐδόν, ἔχων βιὸν ἠδὲ φαρέτρην
- 3 ἰῶν ἐμπλείην, ταχέας δ' ἐκχεύατ' οἴστους
- 4 αὐτοῦ πρόσθε ποδῶν, μετὰ δὲ μνηστήρσιν ἔειπεν·

5 “Οὗτος μὲν δὴ ἄεθλος ἀάατος ἐκτετέλεσται·
6 νῦν αὖτε σκοπὸν ἄλλον, ὃν οὐ πῶ τις βάλεν ἀνήρ,
7 εἵσομαι, αἶ κε τύχωμι, πόρῃ δέ μοι εὖχος Ἀπόλλων.”
8 Ἦ καὶ ἐπ’ Ἀντινόῳ ἰθύνητο πικρὸν οἷστόν.
9 Ἦ τοι ὁ καλὸν ἄλειςον ἀναιρήσεσθαι ἔμελλε,
10 χρύσειον ἄμφωτον, καὶ δὴ μετὰ χερσὶν ἐνώμα,
11 ὄφρα πίοι οἴνοιο· φόνος δέ οἱ οὐκ ἐνὶ θυμῷ
12 μέμβλετο· τίς κ’ οἴοιτο μετ’ ἀνδράσι δαιτυμόνεσσι
13 μῶνον ἐνὶ πλεόνεσσι, καὶ εἰ μάλα καρτερὸς εἴη,
14 οἷ τεύξειν θάνατόν τε κακὸν καὶ κῆρα μέλαιναν;
15 Τὸν δ’ Ὀδυσσεὺς κατὰ λαιμὸν ἐπισχόμενος βάλεν ἰῶ,
16 ἀντικρὺ δ’ ἀπαλοῖο δι’ ἀχένος ἦλυθ’ ἀκωκή.
17 Ἐκλίνθη δ’ ἐτέρωσε, δέπας δέ οἱ ἔκπεσε χειρὸς
18 βλημένου, αὐτίκα δ’ αὐλὸς ἀνὰ ῥίνας παχὺς ἦλθεν
19 αἷματος ἀνδρομέοιο· θοῶς δ’ ἀπὸ εἶο τράπεζαν
20 ὣσε ποδὶ πλήξας, ἀπὸ δ’ εἶδατα χεῦεν ἔραζε·
21 σιτός τε κρέα τ’ ὀπτὰ φορύνετο. Τοὶ δ’ ὁμάδησαν
22 μνηστῆρες κατὰ δῶμαθ’, ὅπως ἴδον ἄνδρα πεσόντα,
23 ἐκ δὲ θρόνων ἀνόρουσαν ὀρινθέντες κατὰ δῶμα,
24 πάντοσε παπταίνοντες εὐδμήτους ποτὶ τοίχους·
25 οὐδέ που ἀσπίς ἔην οὐδ’ ἄλκιμον ἔγχος ἐλέσθαι.
26 Νεΐκειον δ’ Ὀδυσῆα χολωτοῖσιν ἐπέεσσι·
27 “Ἐεῖνε, κακῶς ἀνδρῶν τοξάζεαι· οὐκέτ’ ἀέθλων
28 ἄλλων ἀντιάσεις· νῦν τοι σῶς αἰπὺς ὄλεθρος.
29 Καὶ γὰρ δὴ νῦν φῶτα κατέκτανες ὃς μὲγ’ ἄριστος
30 κούρων εἶν’ Ἰθάκῃ· τῷ σ’ ἐνθάδε γῦπες ἔδονται.”
31 Ἦσκεν ἕκαστος ἀνήρ, ἐπεὶ ἦ φάσαν οὐκ ἐθέλοντα
32 ἄνδρα κατακτεῖναι· τὸ δὲ νήπιοι οὐκ ἐνόησαν,
33 ὥς δὴ σφιν καὶ πᾶσιν ὀλέθρου πείρατ’ ἐφήπτο.
34 Τοὺς δ’ ἄρ’ ὑπόδρα ἰδὼν προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·
35 “ ὦ κύνες, οὐ μ’ ἔτ’ ἐφάσκεθ’ ὑπότροπον οἴκαδ’ ἰκέσθαι
36 δήμου ἄπο Τρώων, ὅτι μοι κατεκείρετε οἶκον,

37 δμῶησιν δὲ γυναιξὶ παρευνάζεσθε βιαίως,
 38 αὐτοῦ τε ζῶοντος ὑπεμνάσθε γυναῖκα,
 39 οὔτε θεοὺς δείσαντες, οἳ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,
 40 οὔτε τιν' ἀνθρώπων νέμεσιν κατόπισθεν ἔσεσθαι·
 41 νῦν ὑμῖν καὶ πᾶσιν ὀλέθρου πείρατ' ἐφήπται.”
 42 Ὡς φάτο, τοὺς δ' ἄρα πάντας ὑπὸ χλωρὸν δέος εἶλε·
 43 πάπτηνεν δὲ ἕκαστος ὅπη φύγοι αἰπὸν ὄλεθρον·
 44 Εὐρύμαχος δέ μιν οἶος ἀμειβόμενος προσέειπεν·
 45 “Εἰ μὲν δὴ Ὀδυσσεὺς Ἰθακήσιος εἰλήλουθας,
 46 ταῦτα μὲν αἴσιμα εἶπας, ὅσα ῥέζεσκον Ἀχαιοί,
 47 πολλὰ μὲν ἐν μεγάροισιν ἀτάσθαλα, πολλὰ δ' ἐπ' ἀγροῦ.
 48 Ἄλλ' ὁ μὲν ἤδη κεῖται ὃς αἴτιος ἔπλετο πάντων,
 49 Ἄντινοος· οὗτος γὰρ ἐπίηλεν τάδε ἔργα,
 50 οὔ τι γάμου τόσσον κεχρημένος οὐδὲ χατίζων,
 51 ἀλλ' ἄλλα φρονέων, τὰ οἱ οὐκ ἐτέλεσσε Κρονίων,
 52 ὄφρ' Ἰθάκης κατὰ δῆμον ἐϋκτιμένης βασιλεύοι
 53 αὐτός, ἀτὰρ σὸν παῖδα κατακτείνειε λοχήσας.
 54 Νῦν δ' ὁ μὲν ἐν μοίρῃ πέφαιται, σὺ δὲ φεῖδες λαῶν
 55 σῶν· ἀτὰρ ἄμμες ὄπισθεν ἀρεσσάμενοι κατὰ δῆμον,
 56 ὅσσα τοι ἐκπέποται καὶ ἐδήδοται ἐν μεγάροισι,
 57 τιμὴν ἀμφὶς ἄγοντες ἐεικοσάβοιον ἕκαστος,
 58 χαλκὸν τε χρυσόν τ' ἀποδώσομεν, εἰς ὃ κε σὸν κῆρ
 59 ἱανθῆ· πρὶν δ' οὔ τι νεμεσσητὸν κεχολῶσθαι.”

Homerus, Odyssee 22.1-59

Aantekeningen

<i>regel 1</i>	γυμνόμαι + <i>genitivus</i> zich ontdoen van
<i>regel 5</i>	ἀάατος onbedrieglijk
<i>regel 9</i>	τὸ ἄλεισον bokaal
<i>regel 10</i>	ἄμφοτος met twee oren
<i>regel 18</i>	ὁ αὐλός straal
<i>regel 19</i>	ἀνδρόμεος mensen-
<i>regel 20</i>	ἔραζε op de grond
<i>regel 21</i>	φορύνω bezoedelen
	ὀμαδέω door elkaar schreeuwen

regel 26	χολωτός vertoornd
regel 27	τοξάζομαι + <i>genitivus</i> met de boog schieten naar
regel 30	γύψ, γυπός gier
regel 35	ὑπότροπος terugkerend
regel 36	κατακείρω plunderen
regel 37	παρευνάζομαι + <i>dativus</i> bij iemand slapen
regel 38	ὑπομνάομαι naar iemands hand dingen
regel 49	ἐπιάλλω veroorzaken
regel 56	ἐκπίνω uitdrinken
regel 57	ἑικοσάβοιος twintig koeien waard
regel 59	νεμεσσητός kwalijk te nemen

Tekst 3

Telemachus heeft een tijd als gast doorgebracht in Sparta. Nu hij weer vertrekt, willen Menelaus, Helena en hun zoon Megapenthes geschenken aan hem meegeven.

- 99 Αὐτὸς δ' ἐς θάλαμον κατεβήσετο κηῶεντα,
 100 οὐκ οἶος, ἅμα τῷ γ' Ἑλένη κίε καὶ Μεγαπένθης.
 101 Ἄλλ' ὅτε δὴ ῥ' ἴκανον, ὅθι κειμήλια κεῖτο,
 102 Ἀτρεΐδης μὲν ἔπειτα δέπας λάβεν ἀμφικύπελλον,
 103 υἶδόν δὲ κρητῆρα φέρειν Μεγαπένθε' ἄνωγεν
 104 ἀργύρεον· Ἑλένη δὲ παρίστατο φωριαμοῖσιν,
 105 ἔνθ' ἔσαν οἱ πέπλοι παμποίκιλοι, οὓς κάμεν αὐτή.
 106 Τῶν ἔν' ἀειραμένη Ἑλένη φέρε, δῖα γυναικῶν,
 107 ὃς κάλλιστος ἔην ποικίλμασιν ἠδὲ μέγιστος,
 108 ἀστὴρ δ' ὣς ἀπέλαμπεν· ἔκειτο δὲ νεΐατος ἄλλων.
 109 Βὰν δ' ἰέναι προτέρω διὰ δώματος, ἦος ἴκοντο
 110 Τηλέμαχον· τὸν δὲ προσέφη ξανθὸς Μενέλαος·
 111 “Τηλέμαχ', ἦ τοι νόστον, ὅπως φρεσὶ σῆσι μενοινᾶς,
 112 ὥς τοι Ζεὺς τελέσειεν, ἐρίγδουπος πόσις Ἕρης.
 113 Δῶρων δ', ὅσσ' ἐν ἐμῷ οἴκῳ κειμήλια κεῖται,
 114 δώσω δὲ κάλλιστον καὶ τιμηέστατόν ἐστι.”

Homerus, Odyssee 15.99-114

Aantekeningen

- regel 99 ὁ θάλαμος schatkamer
κατεβήσετο *Onderwerp: Menelaus*
κηώεις, -εντος geurig
- regel 100 κίε *aoistus van κίνυμαι*
- regel 103 Μεγαπένθε' = Μεγαπένθεα
- regel 104 ὁ φοριαμός kledingkist
- regel 105 ἔσαν = ἦσαν
οἱ = αὐτῆ
παμποίκιλος kleurig
- regel 106 ἔν' = ἕνα
- regel 107 ὃς *antecedent: ἔν' (regel 106)*
ἔην = ἦν
τὸ ποίκιλμα borduursel
- regel 108 ἀστήρ ὥς = ὡς ἀστήρ
νείατος ἄλλων onder de andere kledingstukken
- regel 109 Βὰν δ' ἰέναι = Ἔβησαν δέ
- regel 110 Τηλέμαχον *Telemachus stond al buiten het paleis klaar om te vertrekken*
- regel 111 ἦ τοι waarlijk
ὅπως zoals
- regel 112 ὥς zó
τοι = σοι
- regel 113 κειμήλια *Onvertaald laten*